

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра фізичної географії

СИЛАБУС
обов'язкової навчальної дисципліни

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

галузь знань 10 Природничі науки

спеціальність 103 Науки про Землю

освітньо-професійна програма Гідрологія

Луцьк – 2021

І. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	галузь знань 10 Природничі Науки спеціальність 103 Науки про Землю освітня програма Гідрологія освітній рівень бакалавр	Обов'язкова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік підготовки – 3
		Семестр – 5-й
		Лекції – 32 год
ІНДЗ –		Практичні – 32 год
		Лабораторні – 0 год
		Самостійна робота – 48 год
		Консультація – 8 год
		Форма контролю: екзамен

ІІ. Інформація про викладача

Нетробчук Ірина Марківна

Кандидат географічних наук

Доцент

Доцент кафедри фізичної географії

Контактна інформація (0667302292, iryna-nim@ukr.net,
netrobchuk.iryana@eenu.edu.ua)

Адреса викладання курсу: вул. Потапова, 9, корпус С ВНУ імені Лесі
Українки, робоче місце авд. 618

Дні занять (<https://ed.vnu.edu.ua>)

Лінк на розроблений електронний курс на платформі дистанційного
навчання Moodle: <http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=1268>

ІІІ. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Фізична географія України» спрямована на формування знань студентів про природно-територіальні, природно-аквальні комплекси України та їх компоненти. Розгляд природних особливостей кожної із земних оболонок у межах території держави. А також значна увага приділяється засвоєнню теоретичних і практичних питань комплексного

фізико-географічного аналізу території України, виявлення регіональних особливостей природних умов України, аналіз екологічних питань стану довкілля, виявлення структури природоохоронного фонду та раціональне використання і охорона природи.

2. Пререквізити: загальне землезнавство, геологія, гідрологія, метеорологія і кліматологія, картографія, геоморфологія, ґрунтознавство, біогеографія, ландшафтознавство.

Постреквізити : економічна і соціальна географія України, основи суспільної і соціальної географії, географія АПК, рекреаційна географія, географія природно-ресурсного потенціалу України.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у майбутніх спеціалістів знань про фізико-географічні особливості території української держави загалом та особливості природи найбільших одиниць фізико-географічного районування України.

Завдання – вивчити компоненти земної природи, природні комплекси, геосистеми, їх зміни під впливом господарської діяльності, можливості використання фізико-географічних знань на практиці.

4. Результати навчання (компетентності).

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми з теорії та методики дослідження геосфер у професійній діяльності або у процесі подальшого навчання, що передбачає проведення наукового пошуку та/або запровадження інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні

ЗК4. Здатність розуміти закономірності розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, техніку і технології.

ЗК5. Здатність здійснювати комплексні дослідження на основі системного наукового світогляду з використанням загальнонаукових та спеціальних методологічних принципів і знань.

ЗК6. Здатність до пошуку, сприйняття, аналізу та узагальнення інформації з різних джерел, використання інформаційних й комунікативних технологій і оволодіння сучасними знаннями.

ЗК9.Здатність до саморозвитку, підвищення власної кваліфікації і фахової майстерності.

ЗК10. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність працювати автономно, в команді, ефективній професійній взаємодії.

ЗК12. Здатність визначати й вирішувати проблеми.

Фахові

ФК1. Здатність демонструвати знання про особливості геосфер, предмет дослідження, місце і зв'язки в системі наук про Землю, етапи розвитку, значення для суспільства.

ФК2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії розвитку і складу геосфер.

ФК3. Здатність застосовувати базові знання природничих і суспільних наук та інформаційних технологій при вивченні геосфер та їх компонентів.

ФК4. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних засобів у польових і лабораторних умовах.

ФК5. Здатність застосовувати прості кількісні та якісні методи при дослідженні геосфер і процесів в них.

ФК6. Здатність аналізувати склад і будову геосфер на різних просторово-часових рівнях.

ФК7. Здатність до планування, організації та проведення досліджень, узагальнень матеріалів польових та лабораторних спостережень, звітування про їхні результати.

ФК8. Здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи сфери наук про Землю для пояснення явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

ФК9.Здатність самостійно досліджувати, аналізувати просторово-часові параметри організації геосфер і взаємозв'язків між ними.

ФК10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у геосферах, їхні властивості та притаманні їм процеси.

ФК11. Здатність розуміти та пояснювати особливості

геосфер, внутрішні та зовнішні взаємозв'язки.

ФК12. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною, розуміти та пояснювати наслідки антропогенного впливу на геосфери.

ФК14. Здатність аналізувати глобальні зміни в геосферах, розуміти відповідні наслідки та діяти в напрямку запобігання негативним проявам.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Загальний аналіз природних умов і природних ресурсів						
Тема 1. Загальні відомості про територію і кордони України, її фізико-географічне положення.	2	2	-	-	-	лекція Т – 0,5
Тема 2. Дослідження природних умов і природних ресурсів України	6	2	-	4		опрацювання тем сам. р., рекомендованої літератури, Інтернет-джерел Т – 0,5
Тема 3. Геолого-тектонічна будова	7	4	-	2	1	лекція Т – 0,5
Тема 4. Мінерально-сировинні ресурси	9	2	-	6	1	Сам.роб. 8 балів
Тема 5. Геоморфологічна будова	5	2	-	2	1	лекція Т – 0,5
Тема 6. Особливості змін клімату в Україні	6	4	-	2	-	Лекція Т – 0,5
Тема 7. Поверхневі та підземні води	9	4	-	4	1	Сам.роб. 8 балів
Тема 8. Природа Чорного і Азовського морів	4	-	-	4	-	опрацювання тем сам. р. Т – 0,5
Тема 9. Ґрунтовий покрив	4	2	-	2	-	лекція Т – 0,5
Тема 10. Рослинний і тваринний світ	4	2	-	2	-	лекція Т – 0,5
Тема 11. Неприятливі природні процеси та зміни природи	4	2	-	2	-	лекція Т - 0,5

<i>Тема 12.</i> Природоохоронні території	4	2	-	2	-	лекція Т – 0,5
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	64	28	0	32	4	<i>Лекції – 5 Самостійна - 16 Кількість балів за модуль 1 - 21</i>
Змістовий модуль 2. Регіональний аналіз природних умов						
<i>Тема 13.</i> Ландшафти і фізико-географічне районування	7	2	-	4	1	опрацювання тем сам. р. Т – 1
<i>Тема 14.</i> Природа Поліського і Західно-Українського краю	13	-	8	4	1	РМГ- 4 ПО 2 теми по 2 бали
<i>Тема 15.</i> Природа лісостепової і степової природних зон	27	2	20	4	1	РМГ- 10 ПО 5 тем по 2 бали
<i>Тема 16.</i> Гірські ландшафтні структури: Українські Карпати і Кримські гори	9	-	4	4	1	РМГ- 4 ПО 2 тем по 2 бали
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	56	4	32	16	4	<i>Лекції – 1 Практичні роботи - 18 Кількість балів за модуль 2 - 19</i>
Всього годин / Балів	120	32	32	48	8	40

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, поточне оцінювання (ПО) на практичних заняттях, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Для успішного вивчення курсу «Фізична географія України» студентам необхідно оволодіти географічною номенклатурою, яка включає в себе назви елементів берегової лінії, орографічні, гідрографічні елементи, родовища корисних копалин.

Виконання поставлених завдань дасть змогу студентам краще усвідомити лекційний матеріал, сформувати цілісне уявлення про взаємопроникнення і взаємодію природних компонентів природно-територіальних й природно-аквальної комплексів України.

Опрацювання номенклатури з курсу Фізична географія України ставить на меті розвинути навички вільного орієнтування на загально-географічній карті просторового розташування основних орографічних, гідрографічних елементів та елементів берегової лінії території України.

В пошуках номенклатури студенти можуть користуватися різними картами атласів України.

Завдання

1. На контурну карту України нанесіть межі таксономічних одиниць фізико-географічного районування. Підпишіть їх цифрами. Потім нанесіть річки, родовища корисних копалин, елементи берегової лінії природних областей України.

2. Здобудьте навички вільного орієнтування на загальногеографічній карті, показувати на ній основні географічні об'єкти.

IV. Політика курсу

Політика щодо дедлайнів та перескладання.

Студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.

Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Академічна доброчесність.

Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників СНУ ім. Лесі Українки», що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://ra.eenu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-Antyplagiat.pdf>

Списування під час модульних контрольних робіт заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та виконання практичних завдань на занятті.

Політика щодо відвідування занять.

Відвідування занять є обов'язковим. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо).

Студенти, які мають багато пропусків з лекцій змістових модулів не допускають до написання модульних контрольних робіт, поки не здадуть теми усно під час консультацій.

Пропущені практичні, семінарські та практичні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні бали «0», отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному, семінарському занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

Політика виставлення балів.

Оцінювання знань студентів з курсу «Фізична географія України» здійснюється на основі результатів поточного контролю (ПК) і підсумкового контролю знань (іспиту).

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на практичних заняттях, активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття, а також засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом.

При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання оцінці підлягає перевірка результатів виконання роботи з контурною картою та задача номенклатури.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного модулю. Модульний контроль проводиться у формі тестів під час проведення контрольних робіт.

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою ECTS. На оцінку завдань модуля I відводиться 24 бали, модуля II – 16 балів, модуля III – 60 балів.

Оцінювання практичних робіт змістовного модуля 2 здійснюється за 3-тибальною шкалою. З них 1 бал відводиться за виконання обчислень на карті та роботи з картою на практичному занятті, 2 бали за підготовку до семінару. Максимальна кількість балів за 8 тем виконаних практичних робіт становить 24 бали.

Оцінка за виконання самостійної роботи (16 балів) – оцінка рівня знань, здобутих студентом при опрацюванні номенклатури, складання каталогу родовищ корисних копалин, гідрографічних об'єктів і нанесення їх на контурну карту та їх задача.

Проміжний контроль (модульна контрольна робота) проводиться письмово. Модульний зріз передбачає розв'язання 30 тестових завдань, які складаються на основі лекційного курсу, практичних робіт і питань, які виносяться на самостійне опрацювання. Правильне розв'язання 1 тестового завдання оцінюється в *1 бал*. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за одну модульну контрольну роботу – *30 балів* (загалом 60 балів за дві модульні контрольні роботи).

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль проходить у вигляді іспиту. На іспит виносяться розгляд 3 питань (усно), кожне з яких оцінюється у 12 балів, задача номенклатури (12 балів) і тестові питання (12 балів). Загалом студент за іспит набирає 60 балів до яких додаються результати оцінювання за поточний контроль (40 балів).

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ НА ІСПИТ

1. Об'єкт, предмет і методи досліджень фізичної географії 2. Географічне положення України 3. Дослідження природних умов і природних ресурсів 4. Орографія і гіпсометрія 5. Геологічна будова 6. Докембрійська Східноєвропейська платформа 7. Геоморфологічна будова 6. Геоморфологічні рівні 7. Геоморфологічне районування 8. Корисні копалини та їх класифікація 9. Паливні корисні копалини, основні родовища 10. Рудні корисні копалини та їх родовища 11. Руди та їх родовища інших металів 12. Неметалічні корисні копалини 13. Кліматотвірні чинники. Радіаційні чинники клімату 14. Циркуляційні чинники клімату 15. Земна поверхня як кліматотвірний чинник 16. Температура повітря 17. Режим зволоження. Опади. 18. Вітровий режим 19. Стихійні погодні явища 20. Сезонність погодних умов 21. Кліматичні ресурси 22. Кліматичне районування 23. Фізико-географічна характеристика Чорного моря 24. Фізико-географічна характеристика Азовського моря 25. Поверхневі води. Характеристика річок 26. Еколого-географічна	87. Лівобережно-Дніпровський лісостеповий край: Північно-Дніпровська терасова низовинна область 88. Південно-Дніпровська терасова низовинна область 89. Північно-Полтавський рівний лісостеп 90. Південно-Полтавський рівнинний лісостеп 91. Східно-Український лісостеповий край: Сумський височинний лісостеп 92. Харківський височинний лісостеп 93. ФГХ степової зони 94. Північно степова підзона: Дністровсько-Дніпровський північно-степовий край: Південно-Молдавська схилова-височинна область, Південно-Подільська схилова-височинна область, Південно – Придніровська схилово-височинна область 95. Лівобережно-Дніпровсько-Приазовсько північно-степовий край: Орільсько-Самарська низовинна область Кінсько-Ялинська низовинна область, Приазовська височинна та низовинна область. Чернігівське Полісся 96. Новгород-Сіверське Полісся 97. ФГХ зони широколистяних лісів 98. Західноукраїнський край: Волинське Опілля 99. Мале Полісся 100. Розточчя і Опілля 101. Західно-Подільська височинна область
---	--

<p>характеристика Дніпра</p> <p>27. Еколого-географічна характеристика Південного Бугу</p> <p>28. Еколого-географічна характеристика Дністра</p> <p>29. Еколого-географічна характеристика Прип'яті і Десни</p> <p>30. Еколого-географічна характеристика Дунаю</p> <p>31. Еколого-географічна характеристика Сіверського Донця</p> <p>32. Озера і озера-лимани</p> <p>33. Водосховища</p> <p>34. Водойми-охолоджувачі, ставки.</p> <p>35. Канали</p> <p>36. Болота</p> <p>37. Підземні води. Гідрогеологічне районування.</p> <p>38.</p> <p>39. Мінеральні води</p> <p>40. Водні ресурси і водний баланс</p> <p>41. Гідрологічне районування</p> <p>42. Ґрунтоутворюючі чинники</p> <p>43. Ґрунти рівнинної частини</p> <p>44. Ґрунти Українських Карпат і Кримських гір</p> <p>45. Ґрунтово-географічне районування</p> <p>46. Рослинний покрив. Ліси.</p> <p>47. Типи лісів: борові ліси, субори, рамені, бучини, діброви, груди, вільшняки, березняки.</p> <p>48. Степова рослинність</p> <p>49. Луки</p> <p>50. Болотна рослинність. Плавні.</p> <p>51. Рослинні ресурси. Геоботанічне районування.</p> <p>52. Тваринний світ фізико-географічних зон</p> <p>53. Ресурси тваринного світу. Зоогеографічне районування</p> <p>54. Чинники розвитку фізико-географічних процесів.</p> <p>55. Неприятливі природні процеси України</p> <p>56. Зміна основних компонентів природного середовища під впливом діяльності людини</p> <p>57. Зміни ландшафтів за історичний час</p> <p>58. Ландшафти України , їх</p>	<p>102. Північно-Подільська височинна область</p> <p>103. Прут-Дністровська височинна область</p> <p>104. ФГХ лісостепової зони</p> <p>105. Дністровсько-Дніпровський лісостеповий край: Північно-Західна і Північно-Східна Придніпровські області</p> <p>106. Київська височинна область</p> <p>107. Придністровсько-Східно-Подільська височинна область</p> <p>108. Середньо бузька височинна область</p> <p>109. Центральна придніпровська височинна область</p> <p>110. Південно-Подільський лісостеп</p> <p>111. Південно-Придніпровський височинний лісостеп</p> <p>112. Лівобережно-Дніпровський лісостеповий край: Північно-Дніпровська терасова низовинна область</p> <p>113. Південно-Дніпровська терасова низовинна область</p> <p>114. Північно-Полтавський рівний лісостеп</p> <p>115. Південно-Полтавський рівнинний лісостеп</p> <p>116. Східно-Український лісостеповий край: Сумський височинний лісостеп</p> <p>117. Харківський височинний лісостеп</p> <p>118. ФГХ степової зони</p> <p>119. Північно степова підзона: Дністровсько-Дніпровський північно-степовий край: Південно-Молдавська схилова-височинна область, Південно-Подільська схилова-височинна область, Південно – Придніровська схилово-височинна область</p> <p>120. Лівобережно-Дніпровсько-Приазовсько північно-степовий край: Орільсько-Самарська низовинна область Кінсько-Ялинська низовинна область, Приазовська височинна та низовинна область.</p>
--	---

<p>типологія і класифікація</p> <p>59. Характеристика природних ландшафтів (мішанолісові, широколистянолісові, лісостепові, лучно-степові, степові, сухо степові).</p> <p>60. Антропогенні ландшафти (меліоровані, агроландшафти, селітебні, промислові, лісогосподарські, гідротехнічні).</p> <p>61.</p> <p>62. Принципи і методи фізико-географічного районування.</p> <p>63. Характеристика основних таксономічних одиниць фізико-географічного районування.</p> <p>64. Фізико-географічна характеристика зони мішаних хвойно-широколистяних лісів</p> <p>65. Поліський край: Волинське Полісся.</p> <p>66. Житомирське Полісся</p> <p>67. Київське Полісся</p> <p>68.</p> <p>69. Чернігівське Полісся</p> <p>70. Новгород-Сіверське Полісся</p> <p>71. ФГХ зони широколистяних лісів</p> <p>72. Західноукраїнський край: Волинське Опілля</p> <p>73. Мале Полісся</p> <p>74. Розточчя і Опілля</p> <p>75.</p> <p>76. Західно-Подільська височинна область</p> <p>77. Північно-Подільська височинна область</p> <p>78. Прут-Дністровська височинна область</p> <p>79. ФГХ лісостепової зони</p> <p>80. Дністровсько-Дніпровський лісостеповий край: Північно-Західна і Північно-Східна Придніпровські області</p> <p>81. Київська височинна область</p> <p>82. Придністровсько-Східно-Подільська височинна область</p> <p>83. Середньо бузька височинна область</p> <p>84. Центральна придніпровська височинна область</p> <p>85. Південно-Подільський лісостеп</p> <p>86. Південно-Придніпровський</p>	<p>121. Донецький північно степовий край: Західно-Донецька схилово-височинна область, Донецька височинна область</p> <p>122. Задонецько-Донський північностеповий край: Старобільська схилово-височинна область</p> <p>123. Середньостепова підзона : Причорноморський середньо степовий край: За дністровський низовинний степ.</p> <p>124. Дністровсько-Бузький низовинний степ, Бузько-Дніпровський низовинний степ.</p> <p>125. Дніпровсько-Молочанський низовинний степ, Західно-Приазоський схилово-височинний степ.</p> <p>126. Південностепова (сухостепова) підзона: Причорноморсько-Приазовський сухостеповий край: Нижньобузько-Дніпровський низовинний степ</p> <p>127. Нижньодніпровський терасово-дельтовий степ</p> <p>128. Присивасько-Приазовський низовинний степ</p> <p>129. ФГХ Карпатської гірської ландшафтної країни</p> <p>130. Карпатсько-Український гірсько-лісовий край: Передкарпаття, Зовнішні Карпати</p> <p>131. Вододільно-Верховинські Карпати, Полонинсько-Чорногірські Карпати</p> <p>132. Рахівсько-Чивчинські Карпати, Вулканічні Карпати, Закарпатська низовина.</p>
--	--

VI. Рекомендована література

Основна література

1. Заставний Ф. Д. Географія України : навч. посіб. для студ. внз / Ф. Д. Заставний. У 2-х кн. – Л. : Світ, 1994. – 472 с.
2. Маринич О. М. Фізична географія України : підручник / О. М. Маринич, П. Г. Шищенко. – 3-тє вид., стер. – К. : Т-во “Знання”, КОО, 2006. – 479 с.
3. Нетробчук І. М. Фізична географія України : практикум для самостійних та індивідуальних занять [студ. географ. ф-ту] / Ірина Марківна Нетробчук, Сергій Володимирович Полянський. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2015. – 60 с. **Рекомендовано вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, як наукове видання для студентів вищих навчальних закладів (протокол № 9 від 26.03.2015 р., наказ № 63-з від 07.04.2015 р.).**
4. Нетробчук І. М. Фізична географія України : практикум для лабораторних занять [студ. географ. ф-ту] / Ірина Марківна Нетробчук, Сергій Володимирович Полянський. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2015. – 138 с. **Рекомендовано вченою радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, як наукове видання для студентів вищих навчальних закладів (протокол № 9 від 26.03.2015 р., наказ № 63-з від 07.04.2015 р.).**
5. Природа Украинской ССР. Геология и полезные ископаемые: монография / Е. Ф. Шнюков, А. В. Чекунов, О. С. Вялов. – Киев: Наук. думка, 1986. – 184 с.
6. Природа Украинской ССР. Климат : монография / В. Н. Бабиченко, М. Б. Барабаш, К. Т. Логвинов [и др.]; за ред. К. Т. Логвинов, М. И. Щербань. – Киев: Наук. думка, 1984. – 232 с.
7. Природа Украинской ССР. Моря и внутренние воды: монография / В. Н. Грезе, Г. Г. Поликарпов, В. Д. Романенко [и др.]; за ред. В. Д. Романенко; АН УССР. – Киев: Наукова думка, 1987. – 224 с.
8. Природа Украинской ССР. Почвы / Н. Б. Вернандер, И. Н. Гоголев, Д. И. Ковалишин [и др.]; отв. ред. тома П. Б. Вернандер, Д. А. Тютюнников; АН УССР. – Киев: Наук. думка, 1986. – 214 с.
9. Природа Украинской ССР. Животный мир / - К. : Наук. думка, 1985. – 240 с.

10. Природа Украинской ССР. Растительный мир / Т. Л. Андриенко, О. Б. Блюм, С. П. Вассер [и др.]; отв. ред. Ю. Р. Шеляг-Сосонко; АН УССР. – К. : Наук. думка, 1985. – 206 с.
11. Природа Украинской ССР. Ландшафты : монография / А. М. Маринич, В. М. Пащенко, П. Г. Шищенко; за ред. А. М. Маринича; АН УССР. – Киев: Наук. думка, 1985. – 224 с.

Додаткова література

12. Географічна енциклопедія України. В 3 т. / редкол. : О. М. Маринич (відповід. ред.) [та ін.]. – К. : Укр. рад. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1989-1993.
13. Географія в інформаційному суспільстві : зб. наук. пр. У 4-х т. / Укр. географ. т-во; редкол. : П. Г. Шищенко (відп. ред.) [та ін.]. – К. : ВГЛ Обрії, 2008.
14. Геоморфологія в Україні: новітні напрямки і завдання. – К.: [б.в.], 1999. – 188 с.
15. Загальногеографічний атлас України [Карти] / ред. І. Руденко, Л. Марченко. – К. : Держ. наук.-вироб. п-во “Картографія”, 2004. – С. 6; 8–9. – Масштаб до кожної карти.
16. Комплексний атлас України [Карти] / відп. ред. Л. М. Веклич ; Держ. ком. з природ. рес. України, Держ. наук.-вироб. п-во “Картографія”. – К. : Картографія, 2005. – С. 8 ; 14–15.
17. Нетробчук І. М. Фізична географія України: мет. розр. лабораторних робіт для студ. геогр. ф-ту / І. М. Нетробчук. – Луцьк: Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2010. – 100 с.
18. Нетробчук І. М. Сучасний стан природно-заповідної мережі басейну р. Цир у Волинській області / І. М. Нетробчук, О. В. Коваль // Природа Західного Полісся та прилеглих територій : зб. наук. пр. : за заг. ред. Ф. В. Зузука. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. – № 14. – С. 129-135.
19. Нетробчук І. М. Поширення мінеральних лікувальних вод в Україні /І. М. Нетробчук, І. В. Самолук // Географія та туризм: Наук. зб. /Ред. кол. : Любіцева О.О. (гол. ред.) та ін. – К.: Альфа-ПК, 2017. – Вип. 41. – С. 190-200.
20. Нетробчук І. М. Рекреаційні властивості клімату і рельєфу Шацького національного природного парку // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наукових праць. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. – Вип. 803 : Географія. – С. 110-115
21. Сучасна динаміка рельєфу України / за ред. В. П. Палієнко. – К. : Наук. думка, 2005. – 266 с.
22. Україна: навчальний атлас [Карти] / [редкол. : В. М. Бабіченко та ін.] ; гол. ред. Ф. В. Зузук ; ГУГКіК. – К. : Наук.-вироб. п-во “Картографія”, 1998. – С. 8 ; 10–11. – Масштаб до кожної карти.